

BUDAPEŠTIANSKY
SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXVIII. ROČNÍK

1. ČÍSLO

MAREC 2023

Foto: Eubomíra Fallerová

Foto: E. Trenková (LN)

*Slovenské predvianočné stretnutie v hlavnom meste
4. str.*

Foto: L. Fallerová

*Deň žien v Klube slovenských dôchodcov
6. str.*

Foto: L. Fallerová

*Ženy oslávili aj slovenský zbor XV. obvodu
7. str.*

Foto: E. Trenková (LN)

*K narodeninám profesorky Anny Divičanovej, CSc.
8. str.*

Foto: L. Fallerová

*V Budapešti sa opäť uskutočnila slovenská sv. omša
10. str.*

Foto: L. Fallerová

*V Cinkote o kráľovnej Alžbete
15. str.*

Činnosť SSB v roku 2022

Slovenská samospráva Budapešti má za sebou veľmi úspešný a na udalosti bohatý rok. Podarilo sa jej usku-točniť všetky naplánované podujatia a programy.

Uplynulý rok sa začal zostavením podrobného pracovného plánu, ktorý zahrňoval nielen činnosť SSB, ale aj spoluprácu s *Celoštátnou slovenskou samosprávou* v Maďarsku, parlamentným hovorcom Slovákov v Maďarsku, spoločné programy s obvodnými slovenskými samosprávami, občianskymi a cirkevnými spolkami, inštitúciami a s obcou *Mojmírovce*. V súvislosti s plánom práce členovia SSB vypracovali a schválili rozpočet. Okrem ústrednej podpory na fungovanie a za činnosť vykonanú v predchádzajúcom roku dostávala SSB mesačne podporu na fungovanie od *Magistrátu hlavného mesta Budapešť* a na uskutočnenie väčších podujatí získala dotácie od *Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Správy fondov Gáboru Bethlena*. Od týchto dvoch inštitúcií získala granty na oslavy jubilea *Jozefa Viktorina*, na púť do *Zalaváru*, na tábor žiakov slovenskej školy v *Mojmírovciach*, na vydávanie časopisu *Budapeštiansky Slovák*, na doškoľovanie v *Mojmírovciach* a na *Deň budapeštianskych Slovákov – Slovenské Vianoce*.

V zmysle zákona SSB do stanoveného termínu odovzdala vyúčtovanie podpory na fungovanie za rok 2021 a za splnené úlohy v roku 2020, respektíve 2021, ako aj vyúčtovanie grantov získaných v roku 2022.

Na rok 2023 objednala pre poslancov a pre slovenskú školu týždenník *Ludové noviny*, publikáciu *Náš kalendár 2023* a časopis *Barátság* (Priateľstvo). Samosprávam, občianskym a cirkevným organizáciám a zahraničným partnerom doručila časopis *Budapeštiansky Slovák*. V roku 2022 sa aj vďaka finančnej podpore niektorých obvodných slovenských samospráv podarilo vydať štyri čísla časopisu, ktorý prináša príspevky o udalostiach v hlavnom meste a okolí, jubileách, programoch, ktoré SSB a ostatné samosprávy či organizácie usporadúvajú,

resp. sa na nich zúčastňujú. SSB pokladá za svoju dôležitú úlohu pokračovať v jeho vydávaní, aj keď náklady s tým spojené v roku 2023 drasticky vzrástli. Zároveň by bolo potešiteľné, keby jednotlivé samosprávy informovali čitateľov o svojej činnosti vlastnými príspevkami, aby bol časopis rovnako pestrý, ako je život tunajších Slovákov.

Jednou z najdôležitejších udalostí roka boli oslavy jubilea 200. výročia narodenia *Jozefa Viktorina*. Pri tejto príležitosti SSB inštalovala pamätnú tabuľu *J. Viktorina v Kostole svätej Anny v Budapešti*, kde onoho času pôsobil. Odhalenie tabule uviedla slávnostná sv. omša, na ktorej odznelo i slovenské slovo. Na tejto slávnosti sa zúčastnili aj predstavitelia *Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Budapešti*, predseda *Matice slovenskej Marián Gešper* a starosta Viktorinovho rodiska, obce *Zavar Lukáš Sochor*, predstavitelia slovenských volených zborov a organizácií. S jubileom súviselo niekoľko programov usporiadaných v priebehu roka vo *Vyšehrade*. Okrem iného prezentácia reprintu brožúrky *Jozefa Viktorina „Vyšehrad kedysi a dnes“*. Niekoľko exemplárov SSB kúpila.

Tradičné fašiangové oslavy boli kvôli dozvukom pandémie odložené na máj, keď SSB usporiadala batôžkový ples. Viac ako 100 prítomných sa zabávalo pri hudbe skupiny *Čibaj banda*.

Dňa 22. júna sa uskutočnila púť do *Zalaváru*, kde po kladení vencov k súsošiu *svätého Cyrila a Metoda* archeologička *Maďarského národného múzea Agneša Ritoóková* oboznámila prítomných so štádiom archeologického výskumu v areáli historického parku. Svätú omšu v miestnom kostole v slovenskom jazyku slúžil *Stanislav Brtoš* a ukončil ju koncert *Ozveny*.

SSB zorganizovala jazykový a národopisný tábor pre žiakov *Slovenskej materskej a základnej školy, gymnázia a internátu v Budapešti*. 20 žiakov a dvaja pedagógovia strávili týždeň v obci *Mojmírovce*. Deti sa predpoludním zapájali do výučby v miestnej

škole, poobede absolvovali programy spolu s miestnymi deťmi. Mohli používať bazén a športový areál hotela, kde pre nich organizovali rôzne súťaže. Účastníci tábora sa v *Mojmírovciach* dobre cítili a veľa sa tam naučili, totiž tamojšie deti nevedia po maďarsky, preto s nimi mohli komunikovať len po slovensky.

V septembri poslanci SSB odcestovali na Deň obce do *Mojmíroviec*. Okrem stretnutia so starostom *Martínom Pálkom* mali možnosť zúčastniť sa na vzdelávacom kurze o školstve, hospodárstve a politike na Slovensku.

Začiatkom októbra zorganizovala samospráva veľkolepý koncert na počesť 25. výročia založenia *Akadémie múzických umení v Banskej Bystrici*, na ktorej vyučuje hru na cimbele profesorka *Viktória Herencsárová*, ktorá pozvala kolegov-umelcov, profesorov strunových nástrojov osláviť toto výročie v *Budapešti*. Poskytli nám krásny umelecký zážitok.

V roku 2022 prebiehali v Maďarsku dve, pre slovenskú komunitu veľmi dôležité udalosti: na jar komunálne voľby a na jeseň sčítanie obyvateľstva. V kampani SSB spolupracovala s obvodnými slovenskými volenými zborami. Parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku *Anton Paulik* pozval poslancov slovenských samospráv do Parlamentu, aby si vypočuli sériu prednášok o sčítaní obyvateľov. Získané informácie využili na stretnutiach so sympatizantmi svojich zborov, aby upriamili ich pozornosť na význam sčítania z hľadiska národnosti. Zvedavo očakávame výsledky, totiž naše ďalšie pôsobenie závisí od počtu občanov hlásiacich sa k slovenskej národnosti.

Poslanci SSB sa pravidelne zúčastňovali na slovenských katolíckych omšiach v kostole sv. Jozefa a na evanjelických bohoslužbách v Lutherovom dvore. Snažili sa svojou prítomnosťou poctiť programy obvodných slovenských samospráv a slovenských organizácií pôsobiacich v *Budapešti* i mimo hlavného mesta.

Slovenské predvianočné stretnutie v hlavnom meste

Slovenská samospráva Budapešti (SSB) usporiadala 10. decembra uplynulého roka slávnostné verejné zasadanie. Na tomto podujatí boli prítomní predstavitelia slovenských volených zborov jednotlivých mestských častí a hosťami slávnosti boli parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulik**, vedúca konzulátu SR v Budapešti **Zuzana Miškoliciová** a národnostný referent Ministerstva vnútra **Štefan Kraslán**. Predsnička SSB **Edita Hortiová** v rámci programu vyhodnotila celoročnú činnosť zboru a odovzdala cenu *Za budapeštianskych Slovákov*, ktorú samospráva udeľuje od roku 2017. Tentoraz boli ocenení dvaja, individuálne novinár a básnik **Gregor Papuček** a ako kolektív **Ženský spevácky zbor Kerestúr**. Kultúrny program zabezpečil *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena*.

Gregor Papuček

Jeden zo zakladajúcich členov *Slovenskej samosprávy Budapešti*, niekdajší predseda, resp. podpredseda *Slovenskej samosprávy I. obvodu Budapešti*, jeden z prvých šéfredaktorov časopisu SSB *Budapeštiansky Slováčok* **Gregor Papuček** je publicista, prekladateľ, organizátor slovenského literárneho života v Maďarsku, jeden z našich najvýznamnejších básnikov, ktorý 24. júna 2022 oslávil 85. narodeniny.

Gregor Papuček popri bohatej literárnej tvorbe – vydal desať zbierok básní, tri zväzky básní a zhudobnených básní pre deti, množstvo z maďarčiny a ruštiny preložených veršov – bol od polovice 70. rokov minulého storočia iniciátorom a organizátorom literárneho života Slovákov v Maďarsku. Stál pri zrode a bol prvým predsedom *Literárnej sekcie pri Masovokomunikačnom výbore Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku* (1981 – 1988), zakladajúcim členom a predsedom *Združenia slovenských spisovateľov v Maďarsku* (1990 – 1993) a spoluzakladateľom časopisu *SME*. Dlhé roky viedol v *Ludových novinách* podrubriku *Škola milov-*

Foto: Zlatko Papuček

nikov literatúry, v ktorej povzbudzoval mládež k literárnej tvorbe, ale odbornými radami nezištné pomáhal aj autorom zrelého veku, viacerým sa práve vďaka nemu podarilo vydať niekoľko zbierok básní.

Gregor Papuček je čestným členom *Spolku slovenských spisovateľov* a členom *Maďarského zväzu spisovateľov*. Prezident SR mu roku 2008 za mimoriadne zásluhy pri organizovaní národnostného života Slovákov žijúcich v zahraničí udelil *Rad Bieleho dvojkríža II. triedy* a mesto *Vrbové* mu v roku 2020 udelilo *Beňovského glóbus* za popularizáciu vrbovského rodáka *Móricu Beňovského*.

Gregor Papuček stál pri zrode slovenských samospiev v hlavnom meste, aktívne sa pričínil o založenie *Slovenskej samosprávy Budapešti* a vychádzanie jeho časopisu, preto si plne zasluhuje vyznamenanie tohto zboru. (*Z rodinných dôvodov si G. Papuček nemohol osobne prevziať cenu.*)

Redakcia BS

Ženský spevácky zbor Kerestúr

V roku 1996 vznikol v XVII. obvode Budapešti *Ženský spevácky zbor Kerestúr* pod vedením **Márie Eprešovej**. V tom istom roku zožal prvé úspechy v *Budapeštianskej súťaži ľudových piesní*. Tvorila ho ženy, ktoré rady spie-

vajú a dobre poznajú kerestúrsku kultúru. Slovenské ženy, ako ich tu nazývajú *Tótky*, ktoré sa v priebehu uplynulých rokov stali široko-d'aleko známymi, mali možnosť predstaviť kultúrne dedičstvo predkov nielen vo svojom obvode a okolí, ale aj po celej krajine, ba i v zahraničí. „*Kerestúrske hrdie d'jovke*“ boli a sú pravidelnými hosťami rôznych podujatí *Slovenskej samosprávy Budapešti*.

Prvé pozvanie na vystúpenie prišlo z *Veľkej Tarče* od zboru *Venčok*. V ďalších rokoch nasledovali vystúpenia v *Malej Tarči*, *Čemeri*, *Maglóde*, *Kerepeši*, *Dabaši-Šáre*, *Išasegu*, *Peterke* a iných Slováckmi obývaných obciach *Peštianskej župy*. Úspechy kerestúrskeho žien prispeli aj k obnoveniu ečerského tanečného súboru.

Zbor získal v roku 2013 na súťaži *Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku Vo víre tanca v Sarvaši* strieborné a v roku 2015 bronzové hodnotenie.

Ženský spevácky zbor Kerestúr, ktorý v tomto roku oslávi 27 rokov svojej existencie, získal v roku 2015 zlaté hodnotenie *Celoštátneho združenia speváckych zborov, hudobných kapiel a folklórnych súborov v Maďarsku – KÓTA*.

Zbor v roku 2017 ocenili vyznamenaním *Za našu národnosť*, ktoré každoročne udeľuje *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku*. V priebehu uplynulých 26 rokov mal niekoľko umeleckých vedúcich. Už desiaty rok stojí na jeho čele **Rozália Papová Polereczká** a druhý rok je jeho umeleckým vedúcim mladý talentovaný **Dominik Volter**, ktorý je uznávaným odborníkom slovenskej ľudovej a cirkevnej hudobnej kultúry.

Členky zboru okrem toho, že hodnoverne interpretujú miestne piesne, uchovávajú aj miestny ľudový kroj. Doteraz nahrali dve CD platne, pričom súčasťou druhej je znotovaná príloha s názvom „*Kerestúrske hrdie d'jovke*“, ktorá sa používa aj ako učebná pomôcka.

V roku 2018 sa zrodil dokumentárny film o zbere, jeho histórii a členkách.

Rozália Papová Polereczká

Vo Vyšehrade slávnostne uviedli znovuydané dielo Jozefa Karola Viktorina

Rok 2022 sa niesol v znamení 200. výročia narodenia viacerých významných osobností, ku ktorým patril aj kňaz, národný buditeľ, spisovateľ a vydavateľ, ochranca kultúrnych pamiatok **Jozef Karol Viktorin**.

Posledné roky prežil vo Vyšehrade, kde je aj pochovaný. 27. januára v podvečerných hodinách sa nielen Vyšehradčania, ale i členovia slovenských samospráv z Budapešti a pozvaní hostia zo Slovenska stretli pri jeho hrobe, čím sa začala spomienková slávnosť a akt uvedenia znovuydaného diela *J. K. Viktorina „Visegrád hajdan és most“*.

Podujatie otvoril **Péter Gróf**, hlavný archeológ a historik *Maďarského národného múzea kráľa Mateja vo Vyšehrade*, ktorý sa dlhé roky venuje výskumu života a diela *J. K. Viktorina* a publikačnej činnosti v súvislosti so slovenským kňazom, ktorého činnosť pre Vyšehradčanov znamenala veľmi veľa a dodnes s úctou a pietou spomínajú jeho meno, aj keď od jeho smrti uplynulo 148 rokov. „Stretávame sa tu už mnoho rokov, vždy okolo 20. júla, pripomínajúc si výročie úmrtia Jozefa Karola Viktorina. Dnes sme sa tu stretli kvôli tomu, aby sme uzavreli podujatia organizované v roku 2022 pri príležitosti 200. výročia jeho narodenia. Roky sem chodievame a nevšimli sme si, že na kríži pomníka bolo niekoľko dier, čo

znamenal, že pravdepodobne na tom mieste bol korpus. Inžinier mestského hospodárstva **Péter Erdős** prišiel s návrhom, aby sme doplnili chýbajúci korpus. V spolupráci s **Tamásom Mikésym** a správcom farnosti **Tiborom Györökom** sme zakúpili korpus a upevnili ho na miesto, kde pôvodný pravdepodobne bol. Tento korpus si tu môžeme spoločne prezrieť, následne sa dôstojný pán farár pomodlí a posväti ho.“

Po prečítaní úryvku z *Evanjelia sv. Jána* a spoločnej modlitbe nasledoval akt kladenia vencov. Tým sa však podujatie neskončilo, ale pokračovalo v miestnom *Dome kultúry kráľa Mateja*, kde sa po úvodných slovách Pétera Grófa prítomným prihovril podpredseda *Slovenskej samosprávy Budapešti (SSB) Pavol Beňo*. V úvode svojho prejavu v mene SSB privítal prítomných a poďakoval im za záujem a účasť na podujatí napriek nepriaznivému zimnému počasiu. Vyzdvihol iniciatívy a prácu členov *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti*, konkrétne **Kazimíra Kápolnaiho**, v záujme toho, aby sa život a dielo *Jozefa Karola Viktorina* dostali do povedomia čo najširšej verejnosti.

Historik **József Demmel** vo svojom príhovore priblížil dielo *Jozefa Karola Viktorina „Visegrád hajdan és most“ (Vyšehrad kedysi a dnes)*, ktoré bolo

vydané v roku 1872 a znovuydané z iniciatívy Vyšehradčanov v roku 2022, pri príležitosti 200. výročia Viktorinovo narodenia. Veľký podiel na jeho vydaní majú *Péter Gróf, Tamás Mikésy, Erzsébet Molnárová, Akos Czizmadia* a *Maďarské národné múzeum kráľa Mateja*. Pri čítaní knihy sa dozvedáme zaujímavé podrobnosti v súvislosti s postavením hradu, o období tzv. *Zlatých čias Vyšehradu*, ako aj zničenie mesta a hradu. Prílohou *Viktorinovo* diela sú listy, ktoré písal *Józsefovi Eötvösovi, Istvánovi Túrrovi* i báseň *Jánosa Aranya „Klára Záchová“*. Pridanou hodnotou znovuydaného Viktorinovo diela je doslov z pera Pétera Grófa, ktorého súčasťou je popis a hodnotenie na základe jeho mnohoročnej výskumnej práce a informácia o podujatiach na počesť *Viktorina*, organizovaných od roku 1969 do septembra 2022, keď ho in memoriam ocenili titulom *Čestný občan Vyšehradu*.

Po oficiálnom uvedení diela pokračovalo podujatie diskusiou. Všetci prítomní vyjadrovali chválu podujatiu a jeho organizátorom a odhodlanie podporovať podobné aktivity i v nadchádzajúcom období, pretože na také osobnosti, akou bol *Jozef Karol Viktorin*, by sme nemali zabúdať.

Helena Rusnáková

Časopis *Budapeštiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste. Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Deň žien v Klube slovenských dôchodcov

Foto: Z. L. Havas (LN)

Presne na Medzinárodný deň žien pozvalo vedenie Klubu slovenských dôchodcov svojich členov do Slovenského inštitútu, aby oslávilo príslušníčky nežného pohlavia a zároveň referovalo o minuloročnej činnosti organizácie. Prítomných privítala podpredsedníčka KSD **Mária Libayová** a o činnosti klubu referoval jeho predseda **Ján Kukučka**. Referát odznel po slovensky i po maďarsky a členovia mali možnosť opäť prežiť atmosféru rôznorodých programov usporiadaných v uplynulom roku. Po uvoľnení opatrení súvisiacich s pandemiou sa život rozprúdil a naši dôchodcovia znovu začali navštevovať programy organizované klubom, slovenskými samosprávami i rôznymi inými zoskupeniami. V správe o činnosti okrem iného odznelo, že klub sa úspešne uchádzal o podporu Správy fondov Gábor Bethlena i Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí a finančnú pomoc mu poskytli aj niektoré slovenské samosprávy pôsobiace v Budapešti. Vďaka tomu mohli naši seniori odcestovať do Sarvaša na Deň Slovákov v Maďarsku, v rámci podujatia, ktoré organizovala Slovenská samospráva XIV. obvodu, navštíviť Dolnú zem, so Slovákami z XIII. obvodu Oravu, v rámci vlastnej akcie Níred'házu, rôzne výstavy v Budapešti, ako aj programy v jednotlivých budapešťianskych obvodoch. **Ján Kukučka** sa

Foto: LF

poďakoval za podporu, ktorú KSD poskytl jednotlivé obvody a informoval prítomných o plánoch klubu na prvý polrok, ako aj o žiadostiach o podporu tohtoročných programov.

Slávnostný program venovaný oslave žien vznikol vďaka spolupráci medzi klubom, samosprávami II. a III. obvodu a Slovenskou samosprávou Budapešti, Slovenským divadlom Vertigo a finančnej podpore Správy fondov Gábor Bethlena. Pásmo poézie, pozostávajúce z ľúbostných básní slovenských autorov v Maďarsku, zostavila riaditeľka divadla Vertigo **Daniela Onodiová**, predniesli herečky SDV **Viola Thirringová** a **Denisa Dérová** a hudobný sprievod zabezpečili huslistky **Katalin Ráczová** a **Anna Tálásová**.

Aj na tohtoročnej oslave žien sa príslušníckam nežného pohlavia prihovorel, ako je to dlhoročným zvykom, niekdajší člen vedenia KSD **Ján Karkalik**. Tentoraz hovoril o význame farieb kvetov: červená vyjadruje lásku a

vášeň, modrá vernosť, fialová pokoru, svetloružová obdiv a sympatie, tmavoružová prosí o odpustenie, oranžová znamená túžbu, žltá symbolizuje žiarlivosť a biela nevinnosť a čistotu. Prihovor **Jána Karkalika** odmenili prítomní nadšeným potleskom. Potleskom odmenili aj **Zuzanu Ďurkovičovou**, nositeľku ceny Márie Jászaiovej, známou v Maďarsku pod menom **Zsuzsa Gyurkovicsová**,

ktorá nasledujúci deň oslávila narodeniny. Keď umelkyňa zazrela, ako sa k nej blížia gratulanti, bola v pomykove. Vraj sa na to nepripravila, ako sa im teraz odvdáči? Rýchle sa vynasla, urobila to spevom. Predniesla svoju obľúbenú pieseň *Anička, dušička, kde si bola...* Umelkyňa sa vždy veľmi teší na stretnutia so slovenskou komunitou, priam žiari radosťou, keď má s kým hovoriť po slovensky. Napriek tomu, že v rodnom Slovenskom Komlóši žila iba do roku 1947, je s ním bytostne spätá, ctí si tamojších ľudí, ich jazyk, kultúru, váži si všetko, čo je komlóšske a čo jej nekonečne chýba. Členovia Slovenskej samosprávy II. obvodu, v ktorom býva, jej kyticou červených ruží zablahoželali k blížiacim sa 94. narodeninám. Potom páni odovzdali prítomným dádam kvety a nasledovalo pohostenie a neviazaný rozhovor.

Sprac. podľa **B. Tamásovej**
členky vedenia KSD

Ženy oslávili aj slovenský zbor XV. obvodu

Slovenská samospráva XV. obvodu Budapešti zorganizovala v nedeľu 12. marca oslavu Medzinárodného dňa žien. Keďže samospráva nemá vlastné priestory, ale úspešne spolupracuje so Slovenskou samosprávou XIV. obvodu, slávnosť sa konala v Dome národnosti v Zugló.

Početných prítomných, ktorí zaplnili dve miestnosti, privítala predsedníčka organizátorskej slovenskej samosprávy v Rákošpalote **Agneša Ferencziová** a poďakovala slovenskému volenému zboru v Zugló za zabezpečenie priestorov. Krátko informovala prítomných o programe a predstavila účinkujúcich. Na koncerte vystúpili poslucháči *Hudobnej akadémie Ferenca Liszta v Budapešti*, violončelisti **Oliver Pál** a **Domonkos Hartmann**, ktorý v roku 2022 získal cenu *Junior Prima Prmissima*.

Pred koncertom organizátori zblahoželi **Kataríne Spiryovej** pri príležitosti jej narodenín. Podpredseda slovenského voleného zboru **Ján Kukučka**

jej odovzdal narodeninovú kyticu. *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena* zaspieval skladbu *Viva la musica...*, ktorou zvykne pozdraviť svojich oslávencov. Zjavne aj pani Katke veľmi dobre padla gratulácia spevom.

V prvej časti koncertu violončelisti zahráli *Haydnovu sonátu G dur Baryton duo*. Potom odznela v podaní *A. Ferencziovej* báseň *Eriky Sárhelyiovej Žena v päťdesiatke*. Za slovenský preklad básne vďačíme poetom *Eve Fábíanovej* a *Imrichovi Fuhlovi*.

V druhom hudobnom bloku si prítomní vypočuli *Boccheriniho sonátu A dur*. Po hudbe zase dostala priestor poézia. **Zoltán L. Havas** po slovensky aj po maďarsky zarecitoval báseň *Alexandra Kormoša Ohnivá kytica*.

V poslednej hudobnej časti mladí muzikanti zahráli *G dur sonátu No. 10*, ktorej autorom je *Jean-Baptiste Barrière*.

Po koncerte každá dáma dostala ako darček k sviatku ružičku.

Na záver programu *Slovenská samospráva XV. obvodu* pozvala prítomných na večeru, pri ktorej sa mohli do vôle porozprávať.

zjh (EN)

Foto: LF

Foto: Z. L. Havas (EN)

K narodeninám univerzitnej profesorky Anny Divičanovej, CSc.

Univerzitná profesorka *Katedry slovenských filológií na Univerzite Loránda Eötvösa*, prvá riaditeľka *Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku*, kulturologička, etnologička, slovakistka **Anna Divičanová** oslávila 15. januára narodeniny. Zakladateľku a prvú pracovníčku nášho výskumného ústavu parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulík** nazval „*prvou dámou*“ výskumu slovenskej komunity a konštatoval: „*Jej osobnosť prilákala i mladšiu generáciu jej bývalých študentov, ale aj tých, ktorí hľadali svoju budúcnosť na poli spracovania dejín či etnografie našich obcí a miest.*“

Anna Divičanová pochádza zo *Slovenského Komlóša*. Jej silná citová väzba a náklonnosť k slovenskej dedine predurčila aj celé smerovanie jej profesionálneho života. *A. Divičanová* svoje tvorivé sily zasvätila slovenskej vede a slovenskej kultúre, a to nielen v Maďarsku, ale aj na Slovensku. V roku 1975 získala titul doktora filozofie východoeurópskych dejín, v roku 1988 obhájila kandidátsku dizertačnú prácu z historických a národopisných vied. V roku 1997 získala titul habilitovanej profesorky.

Vo veľkej miere sa zaslúžila o vedecké poznávanie života Slovákov v Maďarsku a o prehĺbenie vedeckých kontaktov medzi Slovenskom a Maďarskom. Patrí k najznámejším slovakistom, etnológom a kulturoológom. Jej vedecká činnosť zahŕňa v sebe kultúru, históriu, literatúru, vedu a jazyk Slovákov v Maďarsku.

Počas dlhej vedeckej a pedagogickej dráhy sa zúčastňovala na medzinárodných konferenciách, početných terénnych výskumoch a vo svojich teoreticko-metodologicky orientovaných publikáciách a vedeckých štúdiách (publikovaných aj vo svetových jazykoch) sa prevažne sústreďovala na menšinovo-väčšinovú problematiku.

Ako profesorka na katedre slovenských jazykov mala nepochybne veľký vplyv na dorast, na nasledujúcu generáciu. Na univerzite bola školiteľkou mnohých študentov a doktorandov,

viedla ich pri ďalšom vedeckom štúdiu a podnietila záujem o kultúrnu históriu, o literatúru ako aj tradície Slovákov v Maďarsku. Rady a skúsenosti tejto profesionálnej výskumníčky a pedagogičky boli vždy cenné a nenahraditeľné.

Anna Divičanová determinovala a usmerňovala aj vedecký a bádateľský život Slovákov v Maďarsku. V roku 1990 sa stala zakladateľkou a riaditeľkou prvého národnostného výskumného ústavu, vedeckého pracoviska *VÚSM*, pôsobiaceho v *Békešskej Čabe*. Počas jej pôsobenia v rokoch 1990 až 2002 sa z ústavu stalo kľúčové pracovisko základného výskumu jazyka, dejín, národopisu, sociolingvistiky, sociológie a kultúrnych dejín Slovákov v Maďarsku. K rozvoju kulturológie, etnológie a jazykovedy Slovákov v Maďarsku prispela pani profesorka mimoriadne bohatou vedecko-organizačnou prácou.

Bibliografia erudovanej a uznávanej *Anny Divičanovej* je rozsiahla a tematicky rôznorodá. Ako bádateľka národnostnej kultúry a histórie sa usilovala zmapovať základné tradičné atribúty viažuce sa k slovenskému etniku a histórii Slovákov v Maďarsku

Bohatá vedeckovýskumná činnosť pani profesorky sa vyznačuje nielen rozsiahlosťou, ale aj multidisciplinárnosťou. Viacero rokov sa venovala najmä výskumom súvisiacich s národnostnou kultúrou, vzťahom človeka, jazyka a kultúry. V priebehu najaktívnejších rokov jej vedeckej dráhy skoncipovala viaceré významné štúdie, ku ktorým patria: *Vývojové premeny tradičnej kultúry pre Atlas ľudovej kultúry Slovákov v Maďarsku* (1996), alebo monografia základného významu ako: *Jazyk, kultúra, spoločenstvo. Etnokultúrne zmeny na slovenských jazykových ostrovoch v Maďarsku* z roku 1998, v ktorých prezentovala a odhalila takmer tristoročnú prítomnosť Slovákov na slovenských jazykových ostrovoch v Maďarsku, ako aj špecifické črty slovenskej kultúry v Maďarsku. Analyzovala pritom bohato diferencovaný jazyk, kultúru a konfesijnú identitu

slovenskej komunity v Maďarsku. V publikácii *Dimenzie národnostného bytia a kultúry* sa zaoberala špeciálnymi premenami tradičnej menšinovej – ľudovej, cirkevnej a vysokej – kultúry. Spolu s **Ondrejom Krupom** vydala populárno-vedeckú knižku *Slováci v Maďarsku* s cieľom vzájomného spoznávania vlastných dejín, tradícií a kultúry počas dlhodobého spolunažívania Slovákov v Maďarsku.

Pani profesorka vždy reálne a pragmaticky premýšľa, porovnáva a analyzuje slovenskú minoritnú kultúru v širšom európskom a multikultúrnom kontexte.

Posledným pracoviskom *A. Divičanovej* bola *Katedra slovenskej filológie na Filozofickej fakulte Univerzity Loránda Eötvösa v Budapešti*, kde prednášala literárne a kultúrohistorické disciplíny.

Vedecká, odborná a organizačná práca *Anny Divičanovej* bola ocenená mnohými vyznamenaniami: *Maďarská národopisná spoločnosť* jej udelila cenu *Pro Ethnographia Minoritatum*, dostala vládne vyznamenanie *Pro Minoritate*, za vedeckú a výchovnú činnosť na univerzitách cenu Petra Pázmaňa *Pro Renovanda Cultura Hungariae*. Od *CSSM* dostala cenu *Za našu národnosť*, od *Matice slovenskej Zlatú medailu Cyrila a Metoda*, *Cenu Ondreja Štefanka*, ktorá sa každý rok udeľuje v *Nadlaku* a stala sa *čestným občanom Slovenského Komlóša*.

My, budapeštianski Slováci, ako i čitatelia časopisu *Budapeštiansky Slováčok*, jej srdečne blahoželáme k narodeninám i k dosiahnutým početným cenným výsledkom v oblasti etnológie, etnografie, skúmania kultúrnej tradície a spôsobu života v historickej a komparatívnej perspektíve.

Prajeme jej pevné zdravie a veľa radosť a spokojnosť v rodinnom kruhu a kruhu priateľov, kolegov a známych, aby studnica jej tvorivej energie a síl zostala natrvalo plná.

**Sprac. podľa zborníka
VÚSM z r.2021**

Významné výročia popredných dejateľov

Život a všestranná činnosť pozoruhodných osobností 19. a začiatku 20. storočia v hlavnom meste Uhorska je vzácnym príkladom obetavej a tvorivej práce ľudí, ktorí významne zasiahli do viacerých oblastí slovenského národného života v Pešť-Budíne a následne v Budapešti. Títo slávni Slováci sledovali národné záujmy, žili a tvorili medzi ľuďom a pre ľudí. Ich aktivity sú významné pre kultúrnu históriu Slovenska i hlavného mesta Maďarska.

Ján Babilon - 205. výročie narodenia

Ján Babilon, slovenský majster-kuchár, autor prvej kuchárskej knihy v slovenskom jazyku, zomrel v Budapešti 17. 1. 1887. Narodil sa pravdepodobne 2. júna 1818 v Radvani. Vyučil sa za kuchára a potom pôsobil v Pešti ako majiteľ reštaurácie. Svoj odbor nepokladal len za remeslo, ale za kuchárske umenie.

Ako národovec a mecenáš slovenského národného života v Pešti, respektíve v Budapešti, podporoval fungovanie peštianskej Uhorsko-slovenskej kníhtlačiarne a vydavateľstva Minerva (1869 – 1874), ako aj Pomocnej pokladnice, ktorej bol pokladníkom. Pravdepodobne pri stole v jeho reštaurácii, kde sa schádzali poprední Slováci, významné osobnosti peštianskeho kultúrneho, spoločenského a hospodárskeho života, dostal nápad zostaviť kuchársku knihu v slovenčine.

Babilon vyše 20 rokov zhromažďoval recepty, ktoré potom zhrnul do Prvej kuchárskej knihy v slovenskej reči. Táto unikátna publikácia obsahuje vyše 1 500 receptov s osobitným zreteľom na slovenskú kuchyňu. Veľké pozitívum knihy je, že obsahuje aj výchovné ciele, s hlavným zreteľom na gazdinky, aby varili hospodárne, odborne a chutne.

145. výročie narodenia Milana Hodžu

Dňa 1. februára uplynulo 145 rokov od narodenia novinára, publicistu, politika a štátnika Milana Hodžu. Narodil sa v roku 1878 v Sučanoch. Patrí medzi

najvýznamnejšie osobnosti slovenských dejín 20. storočia. Právo študoval v Kluži a v Budapešti (1896 – 1900), slavistiku a dejiny vo Viedni, (1916 – 1918), kde aj obhájl doktorát.

V roku 1900 bol Hodža predsedom Slovenského spolku. V tom istom roku prevzal od peštianskeho kníhtlačiaru Viktora Szekélyu redakciu Slovenského denníka, tzv. grajciarových novín. Aj napriek krátkej existencii sa Slovenský denník zaradil medzi najúspešnejšie periodiká svojej doby. Hodža už ako skúsený novinár prevažne sám písal príspevky a okrem redakčných povinností mal na starosti aj všetky administratívne a expedičné práce. Po jeho odchode na vojenskú službu v júli 1901 denník zanikol. Hodža sa v rokoch 1903 – 1914 opäť angažoval v redigovaní novín, a to Slovenského týždenníka. Od roku 1941 už pôsobil v USA, kde sa aktivizoval v krajan-ských spolkoch.

Dr. Milan Hodža zomrel 27. júna 1944 v Clearwateri v USA. Jeho telesné pozostatky sú uložené na Národnom cintoríne v Martine.

170. výročie narodenia Milana Licharda

Hudobný skladateľ, zbornajster a novinár Milan Lichard sa narodil 25. februára 1853 v Skalici a zomrel 21. apríla 1935 na Ukrajine.

Väčšinu svojho života prežil v Budapešti, kde pôsobil 37 rokov. V rokoch 1871 – 1897 pracoval ako železničný úradník a neskôr ako tajomník správy Košicko-Bohumínskej železničnej dráhy. Vyše 10 rokov (1907 – 1918) redigoval v Pešti vychádzajúci Slovenský týždenník, ktorý vydával Budapeštiansky nakladateľský spolok. V tomto časopise vyšiel aj inzerát o trafikách, v ktorých si mohli peštianski slovenskí občania zakúpiť noviny (Kerepešská cesta 50, Kerepešská cesta 57, Barossova ulica 70, Ostrovná (Sziget) u. 15/a, Kráľova u. 52, Alžbetina okružná 23, Ullójska cesta 46).

Vo veľkomestskom prostredí sa venoval hudbe a zborovému spevu. Náklonnosť k hudbe zdedil po otcovi, rozvíjal si ju pod vplyvom hudobného

života v Skalici. Hudobné vzdelanie získal v Revúcej a Šoproni. Počas štúdia na revúckom gymnáziu hral na flaute, klarinete a kontrabase a v Šoproni už dirigoval školský zbor a orchester.

Lichard popri zamestnaní navštevoval Hudobnú akadémiu a študoval hru na kontrabase a fagote. Aby sa mohol zdokonaľiť, vypomáhal na budapeštianskych koncertoch. Vo filharmonickom orchestri Národného divadla bol istý čas angažovaný ako člen orchestra pre medziaktovú hudbu.

Bol organizátorom, zbornajstrom a dirigentom spevokolu pri Slovenskom spolku v Budapešti, staral sa o slovenské divadelné predstavenia a besedy. Peštianska slovenská mládež a predstavitelia pešťbudínskych mešťanov v jeseni 1873 založili Zábavno-poučný slovenský spolok. Spolok pokračoval v tradícii Slovenského spolku z roku 1868. Členil sa vtedy na 3 odbory a vedením spevackej (hudobnej) sekcie poverili M. Licharda. Keď sa v roku 1874 znovu založil Slovenský spolok, spevácky odbor viedol M. Lichard. V r. 1907 – 1914 mal na starosti vedenie Spevokolu slovenských murárov.

Lichard opustil Budapešť po prevrate v roku 1918 už ako starší pán vo veku 65 rokov.

200. výročie narodenia Jozefa Podhradského

Hlavná osobnosť slovenskej evanjelickej komunity, učiteľ, spisovateľ, publicista a dramatik Jozef Podhradský sa narodil 19. apríla 1823 v Skalici. Zomrel 13. novembra 1915 v Svetozareve. Pochovaný je v Belehrade.

Od r. 1848 pracoval ako učiteľ a pomocný kňaz pri Kollárovi a v rokoch 1850 – 1862 účinkoval ako evanjelický kňaz slovenskej evanjelickej cirkvi v Pešti. Od prvých dní svojho pôsobenia ustavične bojoval o existenciu slovenskej evanjelickej peštianskej cirkvi, o zachovanie slovenčiny v evanjelickom kostole.

Bol aktívny ako básnik, publicista, redaktor a dramatik.

V Budapešti sa opäť uskutočnila slovenská sv. omša

Viac ako dve desaťročia sa v VIII. obvode hlavného mesta, v *Rímskokatolíckom kostole svätého Jozefa na Námestí Mihálya Horvátha*, pravidelne konali slovenské omše. Vlni v decembri však farár **Béla Vojtech Balik** oznámil usporiadateľom, *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti*, že pre svoje pracovné povinnosti nemôže ďalej slúžiť sv. omše v slovenskom jazyku a tak sa tradícia prerušila.

Organizátori na čele s predsedníčkou slovenského voleného zboru v *Jozefove Monikou Szelényiovou* neúnavne hľadali, až napokon našli riešenie. Po dvojmesačnej prestávke v prvú marcovú nedeľu sa v hlavnom meste opäť konala slovenská svätá omša, ktorú slúžil kaplán **Radoslav Lenčoš** z *Farnosti sv. Imricha v Štúrove*. Zúčastnili sa na nej slovenskí veriaci z hlavného mesta, *Dabašu-Šáre* a *Santova*. Kantorom bol **Štefan Nagy** z *Kolárova*, ministrovala **Beáta Erdeiová** a zo Svätého písma čítala **Ildika Klauszová Fúziková**.

Pri príležitosti druhej pôstnej nedele kazateľ citoval z Evanjelia podľa Matúša. „...Ježiš vzal so sebou Petra, Jakuba a jeho brata Jána a vyviedol ich na vysoký vrch do samoty. Tam sa pred nimi premenil: tvár mu zažiarila sťa slnko a odev mu zbelel ako svetlo. V tom sa im zjavili Mojžiš a Eliáš a rozprávali sa s ním. Vtedy Peter povedal Ježišovi: „Pane, dobre je nám tu. Ak chceš, urobím tu tri stánky: jeden tebe, jeden Mojžišovi a jeden Eliášovi.“ Kým ešte hovoril, zahalil ich jasný oblak a z oblaku zaznel hlas: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie; počúvajte ho.“ Keď to učeníci počuli, padli na tvár a veľmi sa báli.“ (Mt 17, 1-6)

Dôstojný pán vo svojej kázni poukázal na to, že Božie slovo môžeme počuť len v tichu. Také ticho našiel aj Ježiš s apoštolmi na vrchu, v samote. Samotu a ticho musíme hľadať niekde vo svojom vnútri, v hĺbke svojej duše. V dnešnej modernej dobe potrebujeme najst' ticho. Mali by sme chápať, že aj napriek tomu,

že človek nemá rád samotu, pretože je spoločenský tvor, v tomto hlučnom svete by sme mali vedieť vypnúť.

Po omši veriaci spoločne odišli na faru. Predsedníčka slovenskej samosprávy **Monika Szelényiová** využila príležitosť a poďakovala dôstojnému pánovi **Radoslavovi Lenčošovi**, že vyhovel ich prosbe a je ochotný dochádzať k nim zo Štúrova. Dôstojný pán sa krátko predstavil. Za kňaza ho vysvätili vlni v júni, pôsobí ako kaplán v Štúrove a táto omša bola jeho prvá zahraničná služba. Slovenskí katolíci v Budapešti, hľadajúci útechu a posilu v Bohu, si môžu vydýchnuť, lebo slovenské sv. omše v *Kostole sv. Jozefa na Námestí M. Horvátha* sa budú opäť pravidelne konať každú prvú nedeľu v mesiaci. **M. Szelényiová** taktiež poďakovala **Štefanovi Nagyovi**, **Beáte Erdeiovej** a **Ildike Klauszovej Fúzikovej** za ich službu. *Slovenský volený zbor VIII. obvodu* pripravil agapé, na ktorom veriaci mali možnosť lepšie sa spoznať a pohovárať sa s novým kňazom.

zlh (EN)

Božia vôľa – odpúšťanie, pomoc, milosrdenstvo

V nedeľu 19. marca *Slovenská samospráva VIII. obvodu* opäť usporiadala v kaplnke *Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Lutherovom dvore v Budapešti* ekumenickú bohoslužbu v slovenskom jazyku. Katolícki veriaci po dlhšom hľadaní znovu majú v osobe kaplána **Radoslava Lenčöša** z *Farnosti sv. Imricha v Štúrove* farára, ktorý každú prvú nedeľu v mesiaci slúži slovenské sväté omše v *Kostole sv. Jozefa na Námestí M. Horvátha*. To však neznamená, že v dôsledku toho zanikne nová iniciatíva slovenských poslancov na čele s **Monikou Szelényiovou** – slovenské ekumenické bohoslužby spojené s vysluhovaním *Večere Pánovej* v *Lutherovom dvore*, ktoré sa zvyčajne konajú v tretiu nedeľu v mesiaci.

Zborová farárka **Hilda Gulácsiová Fabuľová** sa na marcovej bohoslužbe zamýšľala nad otázkou, čo je Božia vôľa? Oživila príbeh Mojžiša s horia-

cim krikom. „Podľa Starej zmluvy Mojžiš uvidel v púšti ker v ohnivom plameni, ktorý však nezhorel. Chcel sa zblízka pozrieť, ako je to možné, keď na neho zavola Boh: „Nepribližuj sa sem, zobuj si obuv z nôh, lebo miesto, na ktorom stojíš, je posvätná pôda.“ Boh poveril Mojžiša, aby išiel k faraónovi a vyviedol Izraelcov z Egypta. Mojžiš pochyboval o svojich schopnostiach. Boh ho uistil, že bude s ním, pomôže mu. Rovnako dnes volá aj nás do služby. V tomto pôstnom období nás Pán Boh chce osobitne osloviť, chce, aby sme sa dostali k nemu bližšie v každodennom živote, aby nás mohol vziať do svojich svätých milosrdných rúk. ... Často sa dostaneme ďaleko od nášho Pána, veď sme ľudia a hrešíme deň čo deň. Aj ja často cítim, že som bola netrepežlivá voči môjmu synovi. V pôstnom tichu môžeme lepšie uvidieť naše hriechy a vypovedať, že znovu a znovu

potrebujeme Kristovu milosť. Potrebujeme, aby nás Pán posilnil, upevnil v našej viere, dôvere, láske skrze svoju milosť.“ Sestra farárka porozprávala veriacim aj príbeh z detstva. „Keď sme boli ešte deti, naša babka, ktorá bola hlboko veriaca, nám rozprávala príbehy z biblie a čítala nám z kresťanských rozprávkových kníh. Od nej sme počuli príbeh o opici, ktorá spadla do jamy. Chcela sa odtiaľ dostať, ale nevládala, darmo sa o to pokúšala. Nakoniec prišla žirafa s dlhým krkom, ktorá ju z jamy vytiahla. Je to poučný príbeh: my nevieme sami seba vytiahnuť z chaluhy hriechov, dokážeme to len s pomocou nášho Pána Ježiša Krista, ktorý nám vie pomôcť, poradiť, udeliť milosrdenstvo.“

Po bohoslužbe sa uskutočnilo agapé, ktoré pripravila *Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti*.

kan (EN)

Vertigo 25 alebo oslava a premiéra v dvoch dejstvách

Uplynulo 25 rokov od prvej premiéry Slovenského divadla *Vertigo*. Pri tejto príležitosti sa v divadle Katakomba v Budapešti konali oslavy spojené s 29. premiérou.

Prvé dejstvo – oslavy

Je nedeľa 18. decembra krátko po pol šiestej. Vonku už cítiť zimu, hrubší kabát sa nám zide, ale pod ním máme oblečené slávnostné šaty. Ved' ideme do divadla. Pred *Katolíckym gymnáziom svätého Gellérta* vidím známe tváre. Dostali sme inštrukciu, že máme vojsť hlavným vchodom a tam už nás usmernia piktogramy. Tie nás zavedú do pivnice. *Divadlo Katakomba* sa po maďarsky nazýva pivničným divadlom pre jeho umiestnenie a zariadenie. Naozaj sa cítiť v bezpečí a v teple, ale keď sa rozhlídnem, poteším sa aj známym tvárom. Ja som napokon našla miesto pri *Anke Crnečkej z Tardoša* a pustili sme sa do reči. Ako mi prezradila, za 25 rokov nevynechala ani jednu premiéru *Vertiga* a veru nebolo ich málo. 28! Ešte pred začiatkom sme si trochu poklebetili o svojich rodinách, keď vošla riaditeľka *Vertiga Daniela Onodiová* a oslavy sa začali. Po úvodných slovách riaditeľky sa slova ujal člen amatérskej zložky, pre mnohých známy ako redaktor slovenského vysielania Maďarskej televízie *Ján Benčík* a prerozprával históriu.

„Oficiálne sa ako dátum vzniku komorného divadielka, dnes už Slovenského divadla *Vertigo*, uvádza 1. január 1997, v skutočnosti sa však jeho história začala o niekoľko mesiacov skôr... Písal sa rok 1996, bola neskorá jeseň, keď sa 10 nadšencov prevažne z radov slovenskej inteligencie začalo schádzať v jednej z kancelárií Celoštátnej slovenskej samosprávy a neskôr v divadelnej sále budapeštianskeho Slovenského inštitútu začalo skúšať... Vznik divadelného súboru iniciovala aj Organizácia slovenskej mládeže v Maďarsku a usmerňovanie divadelného života zoberala do rúk *Daniela Onodiová*, ktorá vtedy pracovala ako kultúrna referentka CSS.

Založenie súboru bolo istým spôsobom novým začiatkom, v širšom historickom rámci však bolo pokračovaním slovenských ochotníckych tradícií v Maďarsku, ktoré prežívali svoj rozkvet v 30. a 40. rokoch 20. storočia, neskôr sa však objavovali len sporadicky. V roku 2003 sa k zakladajúcim členom pridali profesionálni umelci – pričom však treba zdôrazniť, že dodnes nejde o stály súbor. Divadlo má teda za sebou pomaly 26 rokov fungovania, z toho 19 rokov ako inštitúcia CSSM. *Okasen a Nikoleta* bolo prvé predstavenie *Vertiga* – a prvým predstavením s profesionálnymi hercami bola úsmevná hra ruského autora *Alexandra Gelmana Lavička*. Nuž a potom sa vrece s predstaveniami – jednak ochotníckej, ale aj profesionálnej zložky – roztrhlo. Treba dodať, že amatérska zložka Slovenského divadla *Vertigo* bola prvá po zmene režimu, ktorá priniesla slovenskú divadelnú kultúru a slovenský jazyk aj do takých slovenských národnostných obcí v Maďarsku, kde divadelné predstavenie, a najmä v slovenčine, už dlhé roky nevideli. V tomto momente má za sebou 28 premiér, pričom treba poznamenať, že predovšetkým slovenských autorov. Čo sa týka profesionálnych predstavení, sedem z nich vzniklo v spolupráci so sarsvašským divadlom *Cervinus Teátrum*, ktorého umelecká vedúca *Zuzana Dózsová* listom pozdravila jubilujúce divadlo. *Vertigo* vystúpilo a dodnes vystupuje na rôznych miestach v Budapešti, v maďarských regiónoch obývaných Slováckmi, na Slovensku, v srbskej Vojvodine, v Rumunsku a má za sebou aj hosťovanie v Českej republike. V Maďarsku sa pravidelne zúčastňuje na stretnutí národnostných divadiel *Arcusfest*, teraz *Jelen/Lét*, z ktorého si odnieslo nejednu cenu. V posledných rokoch máva okolo 25-40 predstavení ročne, pozrie si ich od 2500 do 3000 divákov.

Po tomto úvode nasledovala video-projekcia fotografií z predstavení, ktorú pripravila zakladajúca členka, dnes asistentka riaditeľky *Mária Tót-*

hová. Po krátkej prestávke nasledovala premiéra najnovšej hry.

Druhé dejstvo – premiéra

Podľa letáka z pôvodného predstavenia *Viliama Klimáčka Herečky* v divadle GUnaGU sa na súkromný kurz herectva prihlásia nielen mladí ľudia, ktorí sa chcú pripraviť na prijímacie skúšky na VŠMU, ale aj tri frustrované ženy – bývalá štátna úradníčka, poisťovárka a prekladateľka. Nechcú sa stať herečkami, chcú si len vyriešiť problémy s mužmi, susedmi, partnermi... Kouč ich najprv nechá vyrozprávať sa a na záver ako „absolventské predstavenie“ zahrajú balkónovú scénu z *Rómea a Júlie*, ktorá sa zvráti v nechcenú grotesku...

To je vlastne dej celého predstavenia, počas ktorého sme sa my v Budapešti veľmi dobre zabavili. Jeho dramaturgičkou je *Daniela Onodiová*. Veselohra *Herečky* ponúka svojim protagonistom všemožne ukázať schopnosti prevteliť sa do svojej roly. V réžii *Andrása Nagya* nás budúce herečky počas predstavenia zavedú do svojho súkromia, v ktorom zápasia s problémami. *Poisťovacia agentka Ági Gubikovej* sa chce pomstiť svojmu bývalému tak, že na jeho svadbe predvedie stand-up vystúpenie a k tomu žiada pomoc, prekladateľka v stvárnení *Orsolye Holecskovej* sa chce zbaviť koktania a domáca pani *Violy Thirringovej* hovorí, že sa prišla iba zabaviť. Kouč, či skôr učiteľ herectva *Mariána Viskupa* nemá veľké ciele, ale si myslí, že na základe svojich skúseností vie pripraviť budúcich študentov hereckej školy. Ako sa dej vinie, vysvitne, že každá z „budúcich“ herečiek ovláda niečo, v čom vie vyniknúť. Kopa zábavných scén nenechala pokojne sedieť ani budapeštianske publikum, ktoré reagovalo spontánnymi výbuchmi smiechu a potleskom počas predstavenia. Piesne, ktoré v ňom odzneli, frapantne dopĺňali dej a rozveselili publikum.

Bol to večer plný zábavy, na ktorý ešte dlho nezabudneme.

Eva Fábriánová (EN, skrátene)

Bohatý program Slovenského dňa

Foto: E. Trenková (EN)

Dvojazyčnou bohoslužbou v kostole evanjelického zboru XVIII. obvodu Budapešti sa začal *Slovenský deň*, ktorý usporiadala tamojšia slovenská národnostná samospráva. Slovo Božie po maďarsky hlásal **András Korányi** a po slovensky **Hilda Gulácsiová Fabuľová**.

Po bohoslužbe si prítomní mohli vypočuť prednášku **Anny Kováčovej** o podmienkach vzniku a prínose *Prvej kuchárskej knihy v slovenskej reči* z roku 1870, ktorú napísal peštiansky majster kuchár a národovec **Ján Babilon**. Poukázala aj na to, že pri príležitosti 150. výročia zrodu tejto nenahraditeľnej publikácie slovenský volený zbor VI. obvodu Budapešti vydal útlu knižočku s výberom niekoľkých desiatok receptov.

Evanjelický farár **András Korányi** sa utiekal k Bohu o vyslyšanie modlitieb veriacich v záujme mieru a vyslovil vďaka za pozitívne zmeny, ktoré v ostatných rokoch nastali v maďarsko-slovenských vzťahoch. Úspešná bratská a srdečná komunikácia prebieha aj medzi evanjelickými cirkvami oboch krajín. Nikomu nebránia prehovoriť po slovensky v Maďarsku, či po maďarsky na Slovensku. Evanjelická farárka **Hilda Gulácsiová Fabuľová** poďakovala Bohu, že nám zoslal svojho jednorodeného syna, priniesol nám kráľovstvo Božie a tak krajší a lepší život na Zemi. Brat **András** poďakoval slovenskej farárke, že obdarila evanjelických veriacich Pestlőrincu zážitkom, ktorý sa im ušiel po prvýkrát v histórii kostola na Kossuthovom námestí. Zá-

roveň vyslovil nádej, že nie naposledy.

Na Slovenskom dni sa na pozvanie evanjelického zboru zúčastnil aj farár z *Cinkoty István Vető*. Krásnym listom pozdravil podujatie evanjelický duchovný z *Maglódu Mihály Németh*. Vzápätí sa kostolom rozozvučal spev členov *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena*, v podaní ktorého pod taktovkou zbormajstra **Ádáma Balázsa Galambosa** odznelo deväť skladieb. Sólo spievali **Mária Libayová, Orsolya Ambrusová, Ján Horváth a László Pálincás**. Na elektrofonickom klavíri zbor sprevádzal **János Bacsí**. Po koncerte *Ozvena* sa hosťom podujatia prihovoriť predseda miestneho slovenského voleného zboru **Peter Bakos**, ktorý je tiež členom speváckeho zboru. Hovoril o dielach, ktoré odzneli a predstavil sólistov súboru. Následne uviedol prednášku **Anny Kováčovej** o jedinečnej slovenskej kuchárskej knihe. V čase jej zrodu kuchárske knihy vydávali v krajinách s kulinárskou tradíciou – vo Francúzsku, Anglicku, Nemecku a neboli to recepty ľudovej či národnej kuchyne, aj keď tie najtypickejšie boli v nich zastúpené.

Podnikavý peštiansky kuchársky majster slovenskej národnosti, vlastenec, národovec **Ján Babilon** napísal, zostavil a vydal publikáciu s názvom *Prvá kuchárska kniha v slovenskej reči* – „k veľkému osohu nie len pre domácu potrebu, ale aj pre hospodárstvo.“ Obsahuje recepty najjednoduchších, ako i najvyberanejších jedál pre každodenné i mimoriadne skvelé hody.

Ján Babilon, vážený mešťan Budapešti, ktorý kuchárske remeslo pokladal za umenie, pochádzal z Gemera, z mnohohodnej rodiny a pretĺkal sa životom ako sirota. V Pešti sa vypracoval na majiteľa reštaurácie, kde sa varili slovenské jedlá a kde sa schádzali popredné osobnosti slovenskej kultúry. V úvode svojej kuchárky **Ján Babilon** píše, že dielo takéhoto druhu a rozsahu (vtedy malo 500 strán) mali v Európe len veľké národy, preto ako dobrý vlastenec a národovec po dvadsaťročnej usilovnej robote vydáva dielo, ktorým Slováci – hoci do počtu malý národ – s ostatnými rovno kráčať budú.

Prvé vydanie uzrelo svetlo sveta v roku 1870. Ako povedala kultúrna historička **Anna Kováčová**, zaslúžila sa oň *Prvá uhorsko-slovenská účastinná kníhtlačiareň a vydavateľstvo v Budapešti Minerva*. Pre veľký úspech vyšlo v roku 1894 druhé rozšírené a opravené vydanie dvojdielnej knihy receptov s 1500 stranami. V krátkej dobe vyšla vlastným nákladom autora v tlačiarňi **Kolomana Rózsua a jeho manželky** ešte raz a potom sa na viac ako 80 rokov na tento gastronomický osvetový skvost vytvorený majstrom kuchárskeho umenia zabudlo. Knihu opäť vydalo v roku 1989 vydavateľstvo *Tatran*. V roku 2020, pri príležitosti 150. výročia vydania prvej kuchárky v slovenskej reči, **Terezińska slovenská samospráva** zostavila útlu publikáciu vybraných Babilonových receptov. Aj na ňu poukázala **Anna Kováčová**, pričom podrobne hovorila nielen o knihách, ale priblížila poslucháčom aj

v XVIII. obvode Budapešti

dobu, keď v Pešťbudíne býval veľký počet Slovákov.

„Prvá kuchárska kniha s 1500 receptmi v slovenskej reči, vydaná v Budapešti v roku 1870, má vecne rozčlenené recepty na polievky, mäso, prívarky, kompóty, múčniky, nápoje, veľké hostiny, bankety pre 500 ľudí, rôzne slávnostné príležitosti, zaváranie. Návodov sú použiteľné aj dnes. Osobitné miesto venuje majster kuchár bylinkám ako voňavému koreniu, ktoré si môžeme sami vypestovať alebo nazbierať v prírode,“ povedala. Majster varenia dáva návod na pestovanie šampiňónov „každému pri jeho dome“. V úvode *Babilon* píše: „Táto kniha má vytýčený vznešený cieľ a pretože slovenský národ takú knihu dosiaľ nevidel, dalo veľa práce knihu nielen spísať tak, aby nezostala v pozadí za nemeckými kuchárskymi knihami, ale aby bola každému aj zrozumiteľná. Keby už aká-taká malá slovenská kuchárska kniha vyšla, bolo by mi bývalo ľahšie zhotoviť ju, lebo by som už bol našiel všelijaké kuchárske výrazy, či pre práce, či pre jedlá. Ak dakto druhý za

mnou s takýmto podujatím vystúpi, ten bude mať skrze moju prvú knihu akoby chodník k cieľu, lebo je ľahšie už dačo hotové premeniť, nežli pôvodne napísať, o čom ešte nik nevedel.“

Babilon dáva rady, ako treba ekonomicky zhodnotiť úrodu, takto: „Naše horné kraje veľa ovociny rodia, či by nebol väčší ošoh, keby sa ovocie zaváralo a tak predávalo – čo tuná v Pešti veľké peniaze donáša. Keď sa surové zväža, mnoho sa z neho pokazí a ošoh je pri tom všetkom malý. Kto chce ovocie zavárať, ten sa to z povetria naučí, z kuchárskej knihy áno.“

Zaujímavá je *Babilonova* charakteristika slovenských žien a dievčat v 19. storočí, o ktorých píše, že Slovenky (mestské ženy) radšej čítajú romány, noviny, hrajú na „klavieri“, venujú sa spoločenskej činnosti, len nie a nie vziať varechu do ruky a krútiť sa okolo sporáka. To prenechávajú slúžkam. Mimochodom, aj tie boli neraz Slovenky, len z obcí a mestečiek mimo hlavného mesta.

Tejto jedinečnej knihe, ktorá mala veľký úspech, sa oplatí venovať pozor-

nosť, pretože bola unikátna vo svojej dobe a svojím jazykom i obsahom je pozoruhodná aj dnes. Nadväzuje na dobré tradície ľudovýchovnej literatúry z predstúrovských čias. Presvedčiť sa o tom môže ktokoľvek, kto si nájde na internete v Zlatom fonde *Prvú kuchársku knihu v slovenskej reči. Babilonova* kniha je ľudovou kuchárkou, aj keď má recepty na bankety, radí, ako variť chorým s diétou, ba aj vegetariánom. Dokonca v kuchárke peštianskeho mešťana dostanete návod, ako si po domácky vyrobíte dnes známu instantnú polievku, ktorú si môžete zobrať so sebou hoci aj na cesty do sveta. „V hostinci, kde nevedno akú várú podávajú, si len horúcu vodu vypýtate, v tej svoj „rôsol ako orech veľký“ rozpusťte a máte zaručene dokonalú, lahodnú polievku podľa svojej chuti.“

Hostí Slovenského dňa *Slovenská samospráva XVIII. obvodu* ponúkla v Barossovom hostinci mimoriadne chutnou slovenskou kapustnicou a vynikajúcimi závinmi.

Erika Trenková (EN)

Slovenský deň v III. obvode

Slovenská samospráva III. obvodu a *Evanjelická farnosť* v mestskej časti *Csillaghegy* zorganizovali 15. januára *Slovenský deň*. Program sa začal ekumenickou bohoslužbou, ktorú slúžil farár **Ladislav Donáth**. Žiaľ, naša putujúca slovenská farárka **Hilda Gulácsiová Fabul'ová** sa pre chorobu ospravedlnila, preto sa bohoslužba konala po maďarsky.

Prítomní však nezostali bez slovenského slova. Predsedníčka *Slovenskej samosprávy III. obvodu* **Edita Hortiová** a členka *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru* **Ozvena Margita Tóthová Urbaničová** čítali z Písma stať, venovanú téme druhej nedele po Zjavení Pána.

Po bohoslužbe zbor *Ozvena* očaril prítomných. Pod vedením dirigenta

Foto: Zoltán L. Havas (EN)

Ádáma Balázsa Galambosa a s klavírnym sprievodom **Jánosa Bacsiho** zaspieval krásne piesne. Mal taký veľký úspech, že **L. Donáth** poprosil členov zboru, aby skladbu *Petra Wolfa Ave Maria* so slovenským textom, ktorý pre *Ozvenu* prebásnil **Gregor Papuček**, zaspieval ešte raz. Jej autor totiž pochádza z *Csillaghegya* a citovo

sa viaže k tomuto kostolu. Po koncerte *Slovenská samospráva III. obvodu* pozvala prítomných na obed. Ponúkla ich kapustnicou a bryndzovými haluškami a nechýbali ani zákusky.

Po krátkej prestávke pokračoval program prednáškou docentky **Márie Žilákovéj** na tému *Zimné zvyky Slovákov v Maďarsku*. Prednášateľka, mimochodom, tiež obyvateľka III. obvodu Budapešti, vzhľadom na zloženie poslucháčov hovorila po maďarsky. Vo svojej prednáške priblížila prítomným januárové dni, medzi iným pripomenula, že 15. január je dňom sv. Pavla pustovníka a 22. január dňom sv. Vincenta. Púťavú časť venovala najroztopašnejšej časti zvykoslovia, fašiangom. Program skončil voľnou diskusiou.

zlh (EN)

Bohatá bilancia a smelé plány Ozveny

V mestskej časti Budapešti známej ako Wekerleho kolónia sa 10. marca zišli členovia *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* na valnom zhromaždení. Okrem členov zboru sa na rokovaní zúčastnila predsedníčka *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková*, dirigent telesa *Ádám Balázs Galambos*, čestný člen zboru *Tibor Lantos*, predsedníčka *Slovenskej samosprávy II. obvodu Lubomíra Fallerová* a iní pozvaní hostia.

O minuloročnej činnosti speváckeho zboru a jeho tohtoročných plánoch oboznámila prítomných jeho predsedníčka *Zuzana Hollósyová*, ktorá po privítacích slovách oznámila smutnú správu o úmrtí *Imricha Kissa*, ktorého pamiatku si uctili minútou ticha. Vo svojich úvodných slovách *Z. Hollósyová* vyzdvihla, že *Celoštátne združenie speváckych zborov, hudobných kapiel a folklórnych súborov v Maďarsku – KÓTA* vlani ocenilo prácu Ozveny a udelilo jej vyznamenanie

nie považované v Maďarsku za najcennejšie v tejto oblasti. Preto prosí všetkých členov, aby si pred každým vystúpením uvedomili, čo svojou prácou dosiahli a snažili sa o trvalé udržanie dosiahnutej úrovne. Ozvena vlani získala aj vládne vyznamenanie *Za národnosti*.

V správe o minuloročnom hospodárení vymenovala pani predsedníčka všetky výdavky, ale aj sponzorov, vďaka ktorým môže spevácky zbor existovať. Najväčším sponzorom je *CSSM*, po nej nasleduje *SSB* a slovenské samosprávy niektorých budapeštianskych obvodov. Finančné prostriedky získava Ozvena formou dotácií od *ÚSZZ, Správy fondov Gábora Bethlena* a *Verejnoprospešnej nadácie Zväzu Slovákov v Maďarsku*. Kancelárske priestory poskytuje Ozvene *SSB*, keďže však úradné dokumenty treba uschovávať po dobu desiatich rokov a Ozvena sa rozrastá, potrebuje uskladiť aj oblečenie a hudobné nástroje, tieto priestory jej už nepostačujú. *Z.*

Hollósyová dúfa, že tento problém sa podarí vyriešiť pomocou *CSSM*. *Alžbeta Hollerová Račková* v tejto súvislosti informovala prítomných o stave rekonštrukcie evanjelického kostola v Lutherovom dvore, ktorý po dokončení prác poskytne priestory aj Ozvene.

V súčasnosti prebiehajú skúšky v slovenskej škole, kde je síce teplo, ale niet kam ukladať napríklad noty. Ozvena skúša pravidelne každý utorok a cez víkendy máva koncerty. V roku 2022 absolvovala 18 vystúpení v Budapešti a na vidieku. Pravidelne raz ročne organizuje týždňové doškolenie.

Tohto roku má Ozvena za sebou tri koncerty a v čase valného zhromaždenia sa pripravovala na cestu do obce *Szokolya*, aby oslávila jubileum *Ruženky Czifrovej*. Na záver valného zhromaždenia nasledovala oslava blížiacich sa narodenín hybnej sily tohto telesa, predsedníčky *Zuzany Hollósyovej*.

LF

Oslava jubilea Ruženky Czifrovej

Členovia *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* na čele so *Zuzanou Hollósyovou* sa spoločne so slovenskými volenými zborními *II., IV., XIII., XIV., XV. a XVIII. obvodu Budapešti* vybrali 12. marca do malebnej dedinky *Szokolya*, ležiacej na úpätí južných svahov *Börzsönyu*, aby pripravili milé prekvapenie menodarkyni Ozveny *Ruženke Czifrovej*, obyvateľke tamojšieho domu dôchodcov, ktorá deň predtým oslávila 90. narodeniny. Aj keď sa tam veľmi dobre cíti, často si vzdychne, ako rada by raz prišla na nejaké väčšie slovenské podujatie. Jej túžba sa splnila, a keďže ona sa už na dlhšiu cestu neodváža, budapeštianski Slováci, ba ešte aj televízny štáb *Domoviny z ďalekého Segedína*, prišli za ňou.

Autobus zastal pred miestnym kostolom sv. Anjelov strážnych, kde sa oslava začala sv. omšou, ktorú slúžili niekdajší nemocničný duchovný *Artúr Faragó* po maďarsky a *Stanislav Brtoš*

z *Ružomberka* po slovensky. Neveľký kostol sa zaplnil do posledného miesta, keď doňho vošla jubilantka. Pri pohľade na toľko známych tváří sa na chvíľočku zarazila, potom prekvapila a napokon s dojatím zaujala miesto pred prvou lavicou. *S. Brtoš* sa jej prihovoral nasledujúcimi slovami: „Každé stretnutie človeka s Kristom vytvára jeho osobný príbeh. Ja poviem ten náš.“ Spomínal na deň, keď sa s *Ruženkou Czifrovou* stretol po prvý raz na zájazde *Klubu slovenských dôchodcov v Novohrade*, na svätej omši, kde sa prihlásila čítať zo Svätého písma. Teraz sa stretli opäť, hoci už prešiel hodný čas. „*Znova pri oltári, znova spolu s Kristom, aby sme poďakovali za vás, za krásny vek vášho života. Aby sme vyprosili slávením dnešnej svätej omše hojné Božie požehnanie do vášho ďalšieho života.*“

„*Sme nekonečne šťastní, že nastal deň, keď môžeme spolu osláviť narodeniny Ruženky Czifrovej,*“ povedala ve-

dúca Ozveny *Zuzana Hollósyová*. „*V Budapešti niet takého obvodu, kde by Slováci nevedeli, kto je Ruženka Czifrová. Bola pre nás príkladom. Hneď ako vznikli slovenské samosprávy, pridala sa k nám, nielen ako poslankyňa, ale najmä ako človek. Medzi nami sa vždy dobre cítila, mnohí ju mali, a aj teraz, keď sa naše osobné stretnutia z objektívnych príčin obmedzili, ju majú veľmi radi.*“

Ozvena na čele s *Á. B. Galambosom* za hudobného sprievodu *J. Bacsího* počas liturgie predniesla Schubertove piesne. Na záver omše pridala nádherný koncert.

Po omši sa účastníci presunuli na faru na agapé, kde ich čakalo bohaté pohostenie a obrovská čokoládová torta. Čo si počas sfúknutia sviečok želala hlavná hrdinka narodeninovej oslavy? Asi to, čo si po celý život priala: aby sa Slováci a Maďari navzájom ľúbili, vážili si jeden druhého.

Erika Trenková a vzs

V Cinkote o kráľovnej Alžbete

Aké boli fašiangy v dobe kráľovnej a cisárovnjej *Alžbety Bavorskej*? Aký mala život najpopulárnejšia uhorská a údajne najkrajšia panovníčka 60. rokov 19. storočia? Odpovede hľadala vo svojej nedávno vydannej publikácii **Barbara Káli-Rozmisová**. Na pofašiangovom podujatí, ktoré zorganizovala 25. februára *Slovenská samospráva XVI. obvodu Budapešti v Dome evanjelického cirkevného zboru v Cinkote*, sa mladá autorka podelila s prítomnými o svoje objavy.

Hostí podujatia privítala predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy **Zuzana Szabová** a odovzdala slovo predsedníčke *Spolku priateľov kráľovského kaštieľa v Gödöllő* **Erzsébet Szlávikovej**. Spoločenská organizácia vznikla roku 1995 v snahe podporovať podujatia v *Grassalkovichovom kaštieľi*. Ten sa v 2. polovici 19. storočia stal vlastníctvom Uhorského štátu a po rekonštrukcii ho dali ako korunovačný dar do užívania cisárovi *Františkovi Jozefovi I.* a jeho manželke, uhorskej kráľovnej *Alžbete Bavorskej*. Vedúca Spolku hovorila aj o grófovi *Antonovi Grassalkovichovi*, ktorého život by sa v dnešnom ponímaní určite dal nazvať úspešným príbehom. Narodil sa v šľachtickej rodine na území dnešného Slovenska, na panstve v *Urmíne* (dnes *Mojmírovce*) neďaleko *Nitry*. Študoval právo a ekonómiu a dostal sa až na dvor *Márie Terézie*, kde získal významné postavenie. Mal ohromný talent nadobúdať majetky a zveľaďovať ich. Bol obdivovateľom kultúry a architektúry. Dal postaviť nádherné paláce a kostoly. Jedným z najkrajších je kráľovský kaštieľ v *Gödöllő*. Ako vo svojom príhovore *E. Szláviková* povedala, na vyratúvanie jeho zásluh a pozoruhodného života nestačia hodiny. Potomkovia Slovákov a Nemcov, ktorých priviedol na svoje vyľudnené majetky, dodnes zachovávajú jeho pamiatku, spoločne so Spolkom kladú vence pri grófovej soche v parku kaštieľa v *Gödöllő*. Ani tohto roku tomu

nebude inak, keď opäť pozvú na slávnosť predstaviteľov slovenských a nemeckých národnostných samospráv.

Absolventka vysokoškolského štúdia angličtiny a maďarčiny *Barbara Káli-Rozmisová* sa zahĺbila do skúmania očarujúcej kráľovnej *Alžbety* a napísala obsažnú knihu *Kráľovná Alžbeta a Maďari – priateľstvo alebo láska*. Publikácia na túto tému nie je jediná, ale svojím spôsobom je jedinečná. Napísaná je v románovom štýle a je nielen plná nových faktov, ale aj zážitkovým čítaním a nie náhodou sa stala Knihou roka 2022. O výsledkoch svojho bádania sa jej autorka podelila s poslucháčmi, ktorých upútala na niekoľko hodín.

Osobnosť „*Sissi*“ pravdepodobne najviac preslávil a spopularizoval rakúsky rovnomenný film *Ernsta Marischku* z roku 1955 s herečkou *Romy Schneiderovou* v hlavnej úlohe. Autorka sa tentoraz chcela venovať najmä obdobiu fašiangov v kaštieľi v *Gödöllő*, v dobe, keď tam trávila čas bavorská princezná. S nadšením hovorila aj o priateľskom vzťahu kráľovnej s *Júliusom Andrássym*, ktorý údajne nekomplikovala láska, o tom, ako trpela vo Viedni pod tlakom svojej svokry, o jej blízkom vzťahu s dcérou *Máriou Valériou*, o tom, koľko času venovala svojmu zdraviu a aký dôraz kladla na pestovanie svojej krásy. *Barbara Káli-Rozmisová*, ktorá sa pochválila slovenským pôvodom svojej starej mamy z *Cinkoty*, poďakovala za pomoc pri výbere fotografií zo súkromného archívu rodiny a za rady príslušníkovi maďarskej vetvy Habsburgovcov. Gróf *János Seremetyeff-Papp* priniesol z *Viedne* do *Cinkoty* aj pozlátenu krabičku – relikviu s pramienkom Alžbetiných vlasov.

V duchu fašiangov predstaviteľky Slovákov v Cinkote ponúkli účastníkov besedy vynikajúcimi šiškami, dokonca z nich každému aj zabalili na cestu.

tre (LN)

Slovenská samospráva

Budapešti

Edita Hortiová

predsedníčka

Pavol Beňo

zástupca predsedníčky

Levente Galda

Rozália Papová Polereczká

Júlia Szabová Marloková

Zuzana Szabová

Monika Szelényiová

Sekretárka:

Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:

Akadémia ul. 1, Budapešť 1054

Telefón: 374-0635

E-mailová adresa:

ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová

šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová

jazyková redaktorka

Edita Hortiová

Pavol Beňo

Oslava jubilea Ruženky Czifrovej

Foto: EF a E. Trenková

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme slovenským samosprávam II., III., VI., VIII. a XVIII. obvodu Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

Budapesti Szlovákokért díj

A Fővárosi szlovák Önkormányzat 2022. december 10-én Karácsony-váró ünnepséggel egybőköttve rendezte meg az éves tevékenységéről szóló beszámolóhoz kapcsolódó közmeghallgatást. Az eseményen – a Budapesten működő kerületi szintű szlovák önkormányzatok képviselőin kívül – vendégként jelen volt **Paulik Antal**, a magyarországi szlovákok parlamenti szószólója, **Miškolciová Zuzana**, a Szlovák Köztársaság Budapesti Nagykövetsége konzuli osztályának vezetője, valamint **Kraszlán István**, a Belügyminisztérium nemzetiségi referense.

Horti Andrásné, a FSZÖ elnöke ismertette az önkormányzat elmúlt évi tevékenységéről szóló beszámolót. Az éves beszámoló elhangzása után került sor a FSZÖ kitüntetésének, a Budapesti Szlovákokért díjnak az átadására. A Fővárosi Szlovák Önkormányzat 2017-ben alapította ezt a díjat, amelyet minden évben olyan személynek és szervezetnek ítél oda, akinek vagy amelyek a tevékenysége a budapesti szlovák közösség javát szolgálta.

A FSZÖ a tavalyi évben két jelöltet, a **Keresztúri Szlovák Asszonykórust**, valamint **Papucsek Gergely újságíró**t és költőt, a Fővárosi Szlovák Önkormányzat egykor alapító tagját találta méltónak a kitüntetésre.

A Karácsony-váró ünnepség második része kulturális műsorral, az **Ozvena – Budapesti Szlovák Kórus** fellépésével folytatódott.

...

Keresztúri Szlovák Asszonykórus

A **Keresztúri Szlovák Asszonykórus** 1996-ban alakult **Epres Gáborné** vezetésével, és már abban az évben (majd a következőben szintén) megnyerte a Budapesti Népdalversenyt. Tagjai Rákoskeresztúr kultúráját jól ismerő, énekelni szerető tót asszonyok, akik az eltelt évek alatt egyre szélesebb körben váltak ismertté. Az együttes lehetőséget nyújtott a számukra, hogy bemutassák kulturális örökségüket kerületükön és a környéken kívül szerte az országban, valamint az országhatáron kívül. A kezdetekben a fővárosi rendezvények állandó szereplői voltak, és azóta is eleget tesznek a fővárosi meghívásoknak.

Az első környékbeli meghívás a nagytarcsai Vencsok kórustól érkezett, s a további években, évtizedekben számos felkérésnek tett eleget a kórus. A Pest-környéki települések (Kistarcsa, Csömör, Maglód, Kerepes, Sári, Isaszeg, Péteri) hasonló érdeklődésű lakosai közötti élő kapcsolatnak köszönhetően sikerült újjáéleszteni az Ecséri Táncsoprotot.

A kórus 2013-ben a Szarvasi Táncforgatagon ezüst, 2015-ben pedig bronz minősítést kapott. Az idén megalakulásának 27. évfordulóját ünneplő Asszonykórus 2015-ben a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetségének országos versenyén (KÓTA) Arany minősítést szerzett. Szlovák hagyományörző munkájáért 2017-ben az Országos Szlovák Önkor-

mányzat által alapított – „Nemzetiségünkért díj” kitüntetésben részesült. Az elmúlt 26 évben több művészeti vezetője volt a csoportnak. Jelenleg, immáron 10 éve **Papné Polereczki Rozália** vezeti az asszonykórust. *Művészeti vezetője* pedig a tehetséges ifjú **Valter Domonkos**, aki jó ismerője a szlovák népi és egyházi dalkultúrának.

Az asszonykórus hitelesen őrzi és ápolja a rákoskeresztúri népviseletet. Adatközlői révén hitelesen közvetíti a rákoskeresztúri népdalokat és képviselteti magát népdalversenyeken. Repertoárjából két cd-lemez, és a másodikhoz tartozó „Keresztúrske hrđie d’jovke” című kottáskönyv született. A Keresztúrske hrđie d’jovke című cd-lemez és kottáskönyv azóta is meghatározója a saját, és népszerű tényezője több más, magyarországi szlovák tánc- és népdalcsoport tevékenységének, helyet kapott az iskolákban és sok énekelni szerető magánember életében is.

2018-ban „Keresztúri büszke asszonyok, avagy a Keresztúri Szlovák Asszonykórus története” címmel kisfilm is készült, amely az asszonykórus jelenlegi tagjait mutatja be, akik immáron sok éve énekelnek együtt.

Jelenleg **Maródi Jánosné**, **Csókás Józsefné**, **Sándor Tiborné**, **Csermendi Tamásné**, **Völgyesi Sándorné**, **Derczbach Istvánné**, **Kuti Jánosné**, **Hajnal Györgyné**, **Dukátné Tölgyesi Gizella**, **Kuzma Zsuzsanna** és **Papné Polereczki Rozália** a tagjai az asszonykórusnak.

Papné Polereczki Rozália

Papucsek Gergely

Papucsek Gergely a Fővárosi Szlovák Önkormányzat alapító tagjainak egyike, és elnöke, illetve alelnöke volt az I. kerületben működő szlovák önkormányzatnak. Ugyancsak egyike volt a *Budapeštiansky Slováč* c. újság korai főszerkesztőinek is. Publicista, fordító, a szlovák irodalmi élet egyik főszerzője Magyarországon, és az egyik legjelentősebb szlovák költő 2022. június 24-én töltötte be a 85. életévét.

Gazdag irodalmi munkássága mellett – kiadott tíz verses kötetet, három gyerek verses kötetet, amiket megzenésítettek, és nagyon sok verset fordított le magyar és orosz nyelvről –, Papucsek Gergely a múlt század 70-es éveinek közepétől kezdeményezője és

szervezője volt a magyarországi szlovákok irodalmi életének. Alapító tagja és első elnöke volt a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége tömegkommunikációs bizottságának (1981–1988), alapító tagja és elnöke a Magyarországi Szlovák Írók Egyesületének (1990–1993), és közreműködött a *SME* újság alapításánál. Több éven keresztül vezette a *Ludové noviny* szlovák hetilapban az Irodalomkedvelők iskolája című alrovatot, amelyben irodalmi alkotásra buzdította a fiatalokat. De szakmai tanácsadással önzetlenül segített felnőtt szerzőknek is, akik közül többeknek neki köszönhetően sikerült saját versesköteteket kiadni.

Papucsek Gergely tiszteletbeli tagja a Szlovák Írók Egyesületének és tagja

a Magyar Írók Szövetségének. A Szlovák Köztársaság elnöke 2008-ban, a külföldön élő szlovákok nemzetiségi életének szervezése terén tanúsított rendkívüli érdemeinek elismeréseként, Fehér Kettős Kereszt érdemrendet adományozott neki, és Verbó város 2020-ban adományozta neki a Benyovszky Glóbusz díjat a Benyovszky Móric népszerűsítésért.

Papucsek Gergely ott bábáskodott a kerületi szlovák önkormányzatok születésénél, alapító tagja volt a Fővárosi Szlovák Önkormányzatnak és egyik kezdeményezője a „*Budapeštiansky Slováč*” című újság kiadásának.

(A díjazott családi okok miatt nem tudott jelen lenni a kitüntetés átadásán.)

VZS, ford. BP

A budapesti szlovák nyugdíjasok műsoros ünnepségen köszöntötték a nőket

A *Szlovák Nyugdíjasok Klubja* március 8.-án a *Budapesti Szlovák Intézetben* tartotta meg rendes éves közgyűlését, amely ezt követően nőnap ünnepséggel folytatódott.

Kukucska János, a klub elnöke üdvözölte a résztvevőket és megállapította, hogy a klub 70 tagja közül negyvenhárman vannak jelen, aminek az alapján a közgyűlés határozatképes. Előterjesztette a megvitatandó napirendi pontokra vonatkozó javaslatát és felkérte *Libay Mária* alelnököt, hogy vezesse le a tanácskozást. A közgyűlés *Bencze Györgyöt* bízta meg az ülésről készülő jegyzőkönyv vezetésével, *Tamás Beátát* és *Bensó Pált* az okirat hitelesítésével.

Az elnök magyar nyelven ismertette a tagság által az elmúlt évben megfogalmazott célkitűzések teljesítéséről, valamint az egyesület pénzügyi helyzetének alakulásáról összeállított jelentést. A jobb érthetőség kedvéért *Libay Mária* alelnök-asszony szlovák nyelven is megismételte az elnökség éves beszámolójában foglaltakat. Az elnökségnek volt miről számot adnia. A klub tagjai az elmúlt évben számos kiránduláson, múzeumlátogatáson, különböző szlovák ünnepségen, például a Magyarországi Szlovákok Napján, illetve a fővárosi kerületekben működő

szlovák önkormányzatok által szervezett rendezvényen vettek részt. Az elmúlt évi tevékenységről és gazdálkodásról összeállított jelentés jóváhagyását követően az elnökség előterjesztette a Szlovák Nyugdíjasok Klubjának idei programtervére vonatkozó javaslatát és arról is tájékoztatta a tagságot, hogy milyen pályázati kérelmeket nyújtott be az egyesület működése anyagi fedezetének biztosítása céljából. A tagság annak tudatában egyhangúan jóváhagyta az egyesület idei évre összeállított munkatervét, hogy az objektív okoknál még nem tekinthető véglegesnek, és az év folyamán még kiegészítésre kerülhet.

A nyugdíjasok klub férfi tagjai nevében *Karkalik János* köszöntötte az eseményen jelen lévő nőket. A főváros *II. kerületében működő Szlovák Önkormányzat* képviselői külön is üdvözölték a találkozón megjelent *Gyurkovics Zsuzsa* szlovák származású színésznőt, és jókívánságokat fejezték ki 94. születésnapja alkalmából. A művésznő elárnyékosult, amikor észrevette, hogy feléje közelednek az őt köszöntők. Zavarban volt, váratlanul érte a dolog. Nem tudta, hogyan hálálja meg ezt a figyelmeséget. Azonban hamar feltalálta magát és elénekelte a kedvenc szlovák dalát:

Anička, dušička, kde si bola... Gyurkovics Zsuzsa számára mindig örömet okoz a szlovák közösség tagjaival való találkozás. Szinte sugárzik a boldogságtól, amikor szlovákkul beszélhet. Bár csak 1947-ig élt Tótkomlóson, máig szorosán kötődik szülőfalujához. Nagyra becsüli az ottani embereket, anyanyelvüket és kultúrájukat, mindent ami komlói. Nagyon hiányoznak minden napjaiból ezek a dolgok.

A közgyűlés lezárása után vette kezdetét a nőnap kulturális program. *Thirring Viola* és *Dér Denisa*, a Szlovák Vertigo Színház művészei előadásában hangzott el egy a magyarországi szlovák költők, *Brožová Zuzana*, *Fabiánová Eva*, *Fuhl Imrich*, *Kormoš Alexander* és *Papuček Gregor* szerelmes költeményeiből *Onodiová Daniela* által összeállított verscsokor. A színésznők fellépését *Rácz Katalin* és *Tálás Anna* hegedűművészek játéka színesítette.

A nagyszerű és egyben nagyon meghatározó művészi programot követően a férfiak virágokkal ajándékozták meg a jelen lévő nőket és a szomszédos helyiségben megterített fehér asztalhoz szólították őket, ahol kötetlen hangulatban folytatódott az aznapi találkozó.

Tamás Beáta, FL, BP